

ผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจของไทยภายใต้การพัฒนา
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วงรัฐบาล
พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

กัษมพร รักสอน¹

Received: October 28, 2025; Revised: December 1, 2025;

Accepted: December 20, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์สำคัญ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ และแนวคิดการพัฒนาความร่วมมือภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งทั้งสามแนวคิดทฤษฎีเปรียบเสมือนเครื่องมือช่วยในการพิจารณาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยในช่วงทศวรรษ 2000 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557-2566) รวมทั้งข้อดีของ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Email: puropa1983@gmail.com

การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดน และการเพิ่มจำนวนการค้าการลงทุนข้ามพรมแดนและการขนส่งโลจิสติกส์ และ 3) เพื่อสรุปและเสนอข้อเสนอแนะทางการศึกษาภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยในอนาคต

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและเป็นงานวิจัยเอกสารโดยเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ บันทึกข้อมูลของรัฐบาล คำแถลงนโยบาย บทสัมภาษณ์ ข่าวสารออนไลน์ และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สะท้อนภาพนโยบายในเชิงบวกและสร้างสรรค์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน แม้ว่าจะมีข้อถกเถียงในภาคประชาสังคมในเรื่องของการจัดการที่ดิน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในท้ายที่สุดประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการพัฒนาเศรษฐกิจหากรัฐบาลตระหนักในผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าผลประโยชน์พวกพ้องส่วนตน

คำสำคัญ: การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน, ผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจ, รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

Thailand's National Economic Interests in the Development of Special Economic Zones During the Prayuth Chan-Ocha government

Katsamaporn Rakson²

Abstract

This article aims to investigate Thailand's special economic zones in the following sections: 1) by studying the theoretical concepts of national interest theory; interdependence theory; and the concept of developing regional and sub-regional cooperation towards special border economic zones; these theoretical concepts can be used to help analyze Thailand's special border economic development zones since the 2000s; 2) by examining the approach to enhancing Thailand's economic benefits through special economic zones during the government of General Prayut Chan-o-cha (in 2014-2023) including the benefits of increased cross

² Assistant Professor, Department of International Relations, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Email: puropa1983@gmail.com

border tourists, and increased numbers of cross border trade and logistics; and 3) by concluding and providing recommendations for both policy analysis and academic studies, underlining consideration of key issues related to the future development of Thailand's special border economic zones.

This article is qualitative research and adopts the documentary approach. Data collection is from primary and secondary sources, for example government memoirs, policy statements, interviews, online newspapers, and relevant research articles. This study found that the enhancement of Thailand's economic development policy through special border economic zones during the General Prayut Chan-o-cha government was positive and constructive, in terms of collaboration for cross border economic developments. Although there are some debates in civil society regarding land management and public participation in solving problems together, eventually people will benefit most from the national economic development if the government prioritizes national interests over personal interests.

Keywords: Special Economic Zones Development, National Economic Interests, the Prayuth Chan-Ocha government

บทนำ

หลังสิ้นสุดสงครามเย็นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในระบบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและภูมิภาค ซึ่งเห็นได้จากการค้าระหว่างประเทศเกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในภาคการนำเข้าและส่งออกสินค้าทั่วโลกโดยผ่านกรอบความร่วมมือในระดับพหุภาคีและทวิภาคี (กรมศุลกากร, 2015) นอกจากนี้ทางด้านการลงทุนระหว่างประเทศทั้งในรูปแบบระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ การไหลเข้าออกของเงินทุนเพื่อแสวงหาผลกำไรในตลาดหุ้นต่างประเทศ การเข้าไปตั้งฐานการผลิตในประเทศโลกที่สามในลักษณะของบริษัทข้ามชาติได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น (มาลีวรรณ พงษ์สวัสดิ์, 2543) สำหรับมิติด้านการเงินระหว่างประเทศมีการเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (กุลลีนี มุทชากลิน, 2559) การปรับตัวภาคเศรษฐกิจหลังยุคสงครามเย็นในระบบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศทั้งนำไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถและการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจแก่นานาประเทศ และประเทศไทยในฐานะหนึ่งในสมาชิกประชาคมโลกได้ตอบรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและภูมิภาคเฉกเช่นเดียวกับนานาประเทศ โดยปรับทิศทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทยตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน

จากทศวรรษ 1980-1990 ผลประโยชน์แห่งชาติของไทยมักแสดงออกมาในรูปแบบเสริมสร้างและเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

โดยเห็นได้จากรัฐบาลพลเรือนของไทย การผลักดันผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจโดยขยายความร่วมมือทางการค้าการลงทุนผ่านกรอบเขตการค้าเสรี และความร่วมมือในภูมิภาคและอนุภูมิภาค ภายใต้นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลชวน หลีกภัย (สมัยที่ 1) ที่หันมาให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงด้วยการสนับสนุนความร่วมมือในการเปิดจุดผ่านแดนเพื่อขยายการค้าและการลงทุน เช่น กรอบหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ หรือโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) ริเริ่มโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) เป้าหมายเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าการลงทุน และเสริมสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เอื้อต่อการค้าการลงทุนในพื้นที่และเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงให้เชื่อมโยงถึงกันได้สะดวกยิ่งขึ้น ไทยจึงใช้โอกาสนี้ในการขยายตลาดสินค้าและบริการในภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการลงทุนข้ามพรมแดน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้าสู่ไทยและประเทศเพื่อนบ้านในปี ค.ศ. 1992

ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 ไทยริเริ่มจัดตั้งสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจหรือโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจไทย-ลาว-เมียนมา-จีน (Quadrangle Economic Cooperation : QEC) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ การ

ท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนร่วมกัน ไทยจึงใช้โอกาสนี้ในการขยายตลาดสินค้าและบริการในภูมิภาค รวมถึงการดึงดูดการลงทุนจากจีนและประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ไทย โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและการเกษตร และในปีเดียวกัน มาเลเซียก็ริเริ่มก่อตั้งสามเหลี่ยมเศรษฐกิจหรือกรอบความร่วมมือแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT) เป้าหมายเพื่อต้องการพัฒนากรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะไตรภาคีระหว่างบริเวณชายแดนภาคใต้ของไทย อินโดนีเซีย และภาคเหนือของเกาะสุมาตราของมาเลเซีย สำหรับไทยแล้ววัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกรอบความร่วมมือนี้ เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ให้เชื่อมโยงสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติ โดยเฉพาะการลงทุนและการจ้างงานในพื้นที่ การเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยไปยังมาเลเซียอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และในปี ค.ศ. 1997 เนื่องจากไทยต้องการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและสร้างความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน เทคโนโลยี การคมนาคม การสื่อสาร พลังงาน การท่องเที่ยว และประมง (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) ไทยจึงได้ริเริ่มก่อตั้งเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจหรือความร่วมมือแห่งอ่าวเบงกอลซึ่งเน้นความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bangladesh-India-Myanmar-Sri Lanka-Thailand Cooperation : BIMSTEC) ซึ่งเป้าหมายหลักของการก่อตั้งกรอบความร่วมมือนี้เพื่อให้ไทยสามารถขยายความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอินเดีย และประเทศอื่นในเอเชียใต้ กรอบนี้เปรียบเสมือนประตู

เชื่อมต่อระหว่างเอเชียใต้เข้ากับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2565)

การเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยในยุคหลังสงครามเย็นเริ่มต้นมาจากการพัฒนาความร่วมมือภายใต้กรอบอนุภูมิภาคและภูมิภาคในช่วงต้นทศวรรษ 1990 โดยเห็นได้จากพัฒนาการของการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยโดยมีข้อริเริ่มมาจากการพัฒนาความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ได้เริ่มเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณในปี ค.ศ. 1988 ภายใต้นโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” โดยมีวัตถุประสงค์สนับสนุนการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอินโดจีน โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เวียดนาม และกัมพูชา (สุณัย ผาสุข, 2539) ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้พัฒนาเศรษฐกิจจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า และให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมส่งออกหนักและเบา เช่น การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือที่รู้จักกันในนาม “อีสเทิร์นซีบอร์ด” (วัฒนา สุภัทศิลป์, 2560: 32) จะเห็นได้ว่าโครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ซึ่งโครงการนี้มีความใกล้เคียงกับแนวคิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในปัจจุบัน

ไทยสามารถเชื่อมโยงตนเองและประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบและพัฒนาความร่วมมือต่าง ๆ ภายใต้รูปแบบการค้าชายแดน ซึ่งเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ เนื่องจากประเทศไทยมีที่ตั้งอยู่บนศูนย์กลางภูมิภาคเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ และมีพรมแดนติดเพื่อนบ้านโดยรอบ ได้แก่ เมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา และมาเลเซีย มีแนวชายแดนระยะทางประมาณ 5,656 กิโลเมตร มีด้านการค้าชายแดนจำนวน 91 จุด (จุดผ่านแดนถาวร 38 จุด และจุดผ่อนปรน 53 จุด) การค้าชายแดนของไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นรูปแบบการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์และมีความสำคัญต่อจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ตามแนวชายแดน แม้ว่าจะมีปริมาณการค้าไม่มากเท่าการค้าระหว่างประเทศ แต่ได้นำไปสู่การเคลื่อนย้ายทุน แรงงาน สินค้าและทรัพยากรระหว่างประเทศกันมากขึ้น (สมาลี สุขदानนท์, 2024) ลักษณะของการค้าชายแดนไทยเกิดขึ้นตามแนวบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย การค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ การค้าชายแดนไทย-ลาว และการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นต้น

จากการที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกประชาคมอาเซียน และมีที่ตั้งทางที่เชื่อมโยงติดต่อกับประเทศสมาชิกอื่น ได้แก่ เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบในส่วนของภูมิรัฐศาสตร์และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านได้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญนี้นำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในปี พ.ศ. 2557 ตั้งแต่ทศวรรษ 2000 เป็นต้นมาไทยต้องขยับปรับตัวให้ทันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนมากขึ้น เพื่อตอบรับกับสถานการณ์การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใต้แนวคิด “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” ซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นจาก

นโยบายของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยมีวัตถุประสงค์เน้นการใช้ประโยชน์จากศักยภาพในพื้นที่ โดยมีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เป็นกลไกหลักในการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะฝ่ายเลขานุการของ กนพ. มีบทบาทสำคัญในการประสานการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2548: 8) แนวคิดและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อมิให้การพัฒนากระจุกตัวเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเมืองใหญ่ และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น และพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ และมีการกำหนดวางแผนการพัฒนาภายใต้กฎหมายและการบริหารจัดการภายใน ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่ง ไฟฟ้า ประปา สาธารณูปโภค สิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และลักษณะทางกายภาพเพื่อเอื้อต่อการเข้ามาลงทุนในพื้นที่ ภาครัฐเน้นการส่งเสริมและยกระดับการค้าการลงทุนให้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความใกล้เคียงกัน และใช้ประโยชน์จากศักยภาพของพื้นที่ชายแดนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การพัฒนาแรงงาน เป็นต้น และจากการพึงพิงพึ่งพาระหว่างประเทศในเชิงเศรษฐกิจ ภาครัฐมีการวางแผนและสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ

ในภาพรวมของพื้นที่ที่มีการค้าชายแดนเกิดขึ้นและหวังว่าจะก่อเกิดการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในพื้นที่โดยผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศและภาคเอกชน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจึงได้จัดตั้งขึ้นใน 10 จังหวัดชายแดน ได้แก่ ตาก เชียงราย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา นราธิวาส กาญจนบุรี ที่เป็นประตูเศรษฐกิจหลักในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศครอบคลุมอาณาเขต 23 อำเภอใน 90 ตำบล

การศึกษาการเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจของไทย ในช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ถูกนำมาศึกษา เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองจากการเป็นผู้นำรัฐประหารสู่การเป็นผู้นำรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา โดยรวมทั้งสิ้นอยู่ในตำแหน่ง 8 ปี 11 เดือน (ตั้งแต่ พ.ศ. 2557-2566) และมีความน่าสนใจในความต่อเนื่องของการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นห้วง “ทศวรรษแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน” ประกอบกับไทยตอบรับกับแนวคิดด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความซับซ้อนในการเชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศและนำไปสู่การสร้างผลประโยชน์ระหว่างชาติร่วมกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแนวคิดดังกล่าวได้ถูกตอบรับผ่านการประชุมสุดยอดอาเซียนในช่วงเวลาของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาและนำไปสู่ความเชื่อมโยงกับผลประโยชน์แห่งชาติของไทยผ่านกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ในช่วงการดำรงตำแหน่งของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ภายใต้
อำนาจรัฐบาลคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ตั้งแต่ 24
สิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึง 5 มิถุนายน พ.ศ. 2562 เศรษฐกิจไทยชะลอตัว
และตกต่ำลงโดยเฉพาะในด้านการส่งออกและการลงทุน แนวคิดของ
นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้ถูกนำกลับมาพิจารณา
เป็นนโยบายหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ โดยเฉพาะคาดหวังใน
การเกิดเม็ดเงินการลงทุนในประเทศมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2558-2559
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเกิดการพัฒนาในแต่ละแห่งไม่ต่ำกว่า
6,000-10,000 ล้านบาท เกิดการจ้างงาน 6,000-10,000 คน และสร้าง
รายได้ให้กับประเทศโดยตรง 4,000-8,000 ล้านบาทต่อปี (วัฒนา สุภักดิ์ศิลป์,
2560: 15) ภายหลังจากอำนาจรัฐบาล คสช. สิ้นสุดลง ได้กำหนดให้จัดการ
เลือกตั้งทั่วไป 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้
ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งตั้งแต่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ถึง 20
มีนาคม พ.ศ. 2566

ภายใต้การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ของพลเอกประ
ยุทธ์ จันทร์โอชา ยังคงมีการพัฒนาการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจ
พิเศษชายแดนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความคืบหน้าในหลาย ๆ ด้าน
และมีเงินลงทุนจากภาคเอกชนเข้าไปในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การ
ลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
และดำเนินการลงทุนแล้ว 84 โครงการ วงเงิน 25,840.32 ล้านบาท
โครงการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่พัฒนาซึ่งเป็นที่ดินราชพัสดุในเขต

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดตราด กาญจนบุรี และนครพนม รวม 5,106.02 ล้านบาท การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดสระแก้วและสงขลา รวม 5,731.21 ล้านบาท (ฐานเศรษฐกิจ, 2567) นอกจากนี้ ยังมีผลลัพธ์ทางนโยบายปรากฏให้เห็นเด่นชัด ได้แก่ การดำเนินการก่อสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรแล้วเสร็จประมาณร้อยละ 89 ภายใต้โครงการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน 10 แห่ง มีมูลค่าลงทุนกว่า 36,882 ล้านบาท และสอดคล้องกับการเตรียมพร้อมในการขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ 4 ภาค ประกอบด้วย

1. พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ หรือ Northern Economic Corridor: NEC - Creative LANNA เพื่อพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลักของประเทศอย่างยั่งยืนโคราช ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย อุดรธานี นครพนม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช
2. พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย เป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ Northeastern Economic Corridor: NeEC - Bioeconomy เพื่อพัฒนาเป็นฐานอุตสาหกรรมชีวภาพแห่งใหม่ของประเทศด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ตลอดห่วงโซ่การผลิต
3. พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี และ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง - ตะวันตก หรือ Central - Western Economic Corridor: CWEC เพื่อพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำ ด้านอุตสาหกรรมเกษตร การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมไฮเทคมูลค่าสูง เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร และพื้นที่

โดยรอบและระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และ 4. พื้นที่จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ หรือ Southern Economic Corridor: SEC เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์กลางของภาคใต้ในการเชื่อมโยงการค้าและโลจิสติกส์กับพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

นอกจากนี้ผลงานที่สำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของไทย ผ่านด้านคมนาคมและโลจิสติกส์ ได้แก่ ทางอากาศ มีการปรับปรุงและสร้างสนามบินเพิ่มทั่วประเทศ รองรับนักท่องเที่ยวและการขนส่ง เช่น อาคารเทียบเครื่องบิน สนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบิน สนามบินเบตง สนามบินกระบี่ สนามบินขอนแก่น สนามบินตรัง สนามบินนครพนม สนามบินสกลนคร สำหรับทางน้ำ มีการพัฒนาท่าเรือมาบตาพุด และท่าเรือแหลมฉบัง และทางบก มีการพัฒนาทางถนนเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 12,000 กิโลเมตร และมอเตอร์เวย์ 3 สายบางปะอิน-โคราช, บางใหญ่-กาญจนบุรี, พัทยา-มาบตาพุด รวม 260 กิโลเมตร, สะพานข้ามทะเลสาบสงขลา และสะพานเชื่อมไทย-ประเทศเพื่อนบ้าน, รถไฟฟ้า 12 สาย, โครงข่ายทางรถไฟ 4,044 กิโลเมตรครอบคลุม 47 จังหวัด แบ่งเป็นทางคู่ 14 เส้นทาง ระยะทางประมาณ 2,500 กิโลเมตร, ทางรถไฟสายใหม่ 10 เส้นทาง, รถไฟความเร็วสูง 8 เส้นทาง ระยะทางรวม 2,507 กิโลเมตร, รถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบินในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และล่าสุด คือ ถนนสายเศรษฐกิจเส้นประวัติศาสตร์เชื่อมต่อ 4 ประเทศอาเซียนเข้าด้วยทางหลวงหมายเลข 12 รองรับการพัฒนาพื้นที่

เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์สายเศรษฐกิจแนว ตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor-EWEC) (กรม ประชาสัมพันธ์, 2566) นอกจากนี้ ความสำเร็จที่โดดเด่นที่เชื่อมโยงภูมิภาค เชียงของในฐานะศูนย์กลางโลจิสติกส์และการค้าชายแดนของเขตเศรษฐกิจ พิเศษเชียงของ ตั้งอยู่ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่บริเวณข้าม แม่น้ำโขงไปยังแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว และเชื่อมต่อไปยังมณฑลยูนนาน ของจีน ด้วยเส้นทางที่เชื่อมโยงจีน-ลาว-ไทย ทำให้เชียงของเป็นจุดเปลี่ยน ถ้ายสินค้าและบริการโลจิสติกส์ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภูมิภาค นำไปสู่ การการพัฒนากำลังคนด้านโลจิสติกส์อัจฉริยะและการเชื่อมต่อระบบราง และโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ ภายใต้แนวคิดคลังสินค้าไทยผงาดเป็นศูนย์กลาง โลกและเป็นประตูสู่การค้าจีน (ชาวนครเชียงราย, 2025 ก)

ดังนั้น บทความวิชาการชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากรอบ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ ทฤษฎีการ พึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ และแนวคิดการพัฒนาความร่วมมือ ภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งทั้งสาม แนวคิดทฤษฎีเปรียบเสมือนเครื่องมือช่วยในการพิจารณาภาพเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทย 2. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มพูน ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วง รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557-2562) โดยจะถูกนำมา อธิบายผ่านการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดน และการเพิ่มจำนวน การค้าการลงทุนข้ามพรมแดนและการขนส่งโลจิสติกส์ และ 3. เพื่ออธิบาย

บทสรุปและข้อเสนอแนะทางการศึกษาภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยในอนาคตจะถูกนำมาทบทวนเช่นกัน

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำมาช่วยวิเคราะห์การเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจของไทยในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภายใต้รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ รัฐทุกรัฐต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ และผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจถูกบรรจุไว้เป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ 2) ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ การขยายความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านการค้าชายแดนเป็นอีกช่องทางหนึ่งภายใต้การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ 3) แนวคิดการพัฒนาความร่วมมือภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคสู่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

1. ทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests Theory)

เมื่อกล่าวถึงผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก รัฐทุกรัฐล้วนแล้วแต่มีนโยบายต่างประเทศของตน และต้องตัดสินใจกระทำ

การต่าง ๆ บนพื้นฐานของการเพิ่มพูน ส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ และบางครั้งคำว่า “ผลประโยชน์แห่งชาติ” กลายเป็นคำที่ถูกใช้เพื่อสนับสนุนความชอบธรรมในการกระทำของรัฐใดรัฐหนึ่งได้ไม่ว่าการกระทำนั้น ๆ จะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม

ในการศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นักทฤษฎีได้ให้คำนิยามคำว่า “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ที่แตกต่างกัน เช่น Morgenthau (1952) ผู้วางรากฐานทฤษฎีสายสัมพันธ์ดั้งเดิมได้ให้ความหมายต่อผลประโยชน์แห่งชาติ คือ “ความอยู่รอด” (Survival) ซึ่งหมายถึง การปกป้องหรือรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางกายภาพทางการเมือง และวัฒนธรรมให้รอดพ้นจากการรุกรานโดยชาติอื่น ๆ อาจจะเป็นการดำเนินนโยบายร่วมมือกันถ่วงดุล หรือเป็นพันธมิตรกัน โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ รัฐจะดำเนินนโยบายต่างประเทศบนรากฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ และแต่ละรัฐจะทำทุกประการเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตนไว้ นอกจากนี้ Dyke (1962) ได้ให้ความเห็นว่าผลประโยชน์แห่งชาติคือ สิ่งที่รัฐต้องการปกป้องหรือบรรลุเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์อื่น ๆ โดยมีความปรารถนาในส่วนของที่ไม่ขึ้นตรงต่อใคร” ในขณะที่ Weber (1920) กล่าวว่า “ผลประโยชน์ (ทั้งทางวัตถุและทางอุดมคติ) ที่ไม่ใช่ความคิดเป็นสิ่งที่ครอบงำการกระทำของมนุษย์ พลวัตของผลประโยชน์เป็นสิ่งที่ทำให้การกระทำเคลื่อนไหวไปเรื่อย ๆ” จากความหลากหลายของคำจำกัดความสรุปได้ว่า ผลประโยชน์ชาตินั้นมีความเกี่ยวข้องกับ “รัฐ” (State) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

Morgenthau (1952) ได้แบ่งผลประโยชน์แห่งชาติออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ผลประโยชน์ปฐมภูมิ (Primary Interest) หมายถึง ผลประโยชน์แห่งชาติรูปแบบนี้ไม่สามารถประนีประนอมให้กับใครหรือผู้ใดได้ และหากผลประโยชน์ปฐมภูมิลำบากถูกทำให้เสียหายแล้ว รัฐนั้น ๆ ก็พร้อมที่จะปกป้องผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยเครื่องมือทั้งหมดที่มี เมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้ว ผลประโยชน์แห่งชาติตามความหมายของ Morgenthau ที่ว่า ด้วยการรักษาอัตลักษณ์ของชาติทางกายภาพ ทางการเมือง และทางวัฒนธรรม ให้รอดพ้นจากการรุกรานโดยชาติอื่น ๆ นั้นก็ถูกจัดว่าเป็นผลประโยชน์ที่ไม่อาจประนีประนอมได้ และเป็นสิ่งที่รัฐหนึ่ง ๆ พร้อมที่จะทุ่มสรรพกำลังทั้งหมด เพื่อรักษาอัตลักษณ์เหล่านั้น ในแง่การเจรจาต่อรองทางการทูตจึงมักจะหลีกเลี่ยงการกล่าวถึง ผลประโยชน์ปฐมภูมิ ด้วยเหตุที่ว่า จะเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคู่เจรจา เว้นเสียแต่ว่าขีดความสามารถของรัฐที่เจรจากันอยู่นั้นจะมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก รัฐที่มีอำนาจมากกว่ามักจะสามารถนำเอาประเด็นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ปฐมภูมิเข้ามาเป็นเครื่องมือในการต่อรองกับรัฐที่มีขีดความสามารถน้อยกว่า 2) ผลประโยชน์ทุติยภูมิ (Secondary Interest) คือ ผลประโยชน์ที่สำคัญต่อการคงอยู่ของรัฐ แต่ยังไม่สำคัญไม่เท่าผลประโยชน์ปฐมภูมิ จึงมักจะเป็นผลประโยชน์ที่สามารถเจรจาต่อรองกันได้ เช่น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (International Aid) การพัฒนาประเทศและการรักษาข้อตกลงระหว่างประเทศ ดังนั้นผลประโยชน์ทุติยภูมิมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศต่าง ๆ ให้อีกฝ่ายมีการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือกระทำการใด ๆ ที่จะนำไปสู่การตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของตน ซึ่งในบางกรณีหากผู้เจรจามีความสามารถสูงก็อาจสามารถใช้ผลประโยชน์ทฤษฎีภูมิในการแลกกับผลประโยชน์ปฏิกิริยาได้

นอกจากนี้ Morgenthau (1952) ยังกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติทางตรง (Direct National Interest) นั้นหมายถึง ผลประโยชน์ที่ส่งผลโดยตรงต่อความอยู่รอด ความมั่นคง และเอกราชของรัฐ โดยรัฐต้องแสวงหาอำนาจ เพื่อมุ่งเน้นรักษาไว้ซึ่งการดำรงอยู่เป็นชาติให้อยู่รอด (Self-preservation) ครอบงำประกอบของรัฐ และผลประโยชน์แห่งชาติทางอ้อม (Indirect National Interest) หมายถึง เป้าหมายและผลประโยชน์ที่ประเทศมุ่งแสวงหา ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการอยู่รอดหรือความมั่นคงหลักของชาติ แต่ยังคงมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาวของประเทศ เช่น เศรษฐกิจ ช่วงหลังสงครามเย็นเป็นต้นมา รัฐมองว่าความมั่นคงของชาตินั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงทางด้านการทหารอีกต่อไป ประเด็นด้านเศรษฐกิจจึงกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำรงความเป็นอยู่ของรัฐ

สำหรับ Frankel (1970: 26) ได้แบ่งผลประโยชน์แห่งชาติออกเป็น 2 แบบ คือ 1) แบบวัตถุวิสัย (Objective National Interest) เป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีเป้าหมายสูงสุดซึ่งเป็นผลประโยชน์ถาวร กล่าวคือ จะไม่แปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของผู้กำหนดนโยบาย มีปัจจัยหลัก ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ประเทศเพื่อนบ้าน ทรัพยากร จำนวนประชากรและเชื้อชาติ และ 2) แบบอัตวิสัย (Subjective

National Interest) เป็นการดำเนินนโยบายที่มีผลประโยชน์ที่แปรเปลี่ยนไปตามความต้องการของรัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบาย ปัจจัยหลัก ได้แก่ อุดมการณ์ศาสนา และอัตลักษณ์ของชนชั้น ในทำนองเดียวกัน Said และ Lerche, Jr. (1972: 25-26) ได้อธิบายถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศว่า รัฐจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับสถานการณ์โลก แม้ว่าการกำหนดผลประโยชน์และเป้าหมายในนโยบายต่างประเทศของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน แต่จะมีวัตถุประสงค์พื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน

ในการศึกษาเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติในศตวรรษที่ 21 มีมุมมองเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติที่ความแตกต่างจากการศึกษาในกลุ่มคลาสสิกในอดีตในประเด็นของการผูกขาดผลประโยชน์แห่งชาติที่อยู่ภายใต้อำนาจรัฐเพียงฝ่ายเดียว ผลประโยชน์แห่งชาติไม่ใช่แค่การรวมเป็นเนื้อเดียวของการผูกขาดจากรัฐ แต่เป็นการสะท้อนของลำดับความสำคัญที่แข่งขันกันภายในรัฐของผู้เล่นบทบาทอื่น ๆ เช่น นักการเมือง ผู้มีส่วนได้เสียทางเศรษฐกิจ สถาบันทหาร และภาคประชาสังคม (Smith, 2000) ในทำนองเดียวกัน Khan (2022: 18, 23) อธิบายมุมมองที่น่าสนใจว่า ผลประโยชน์แห่งชาติสามารถนำมิติความจากหลากหลายแหล่งข้อมูลการวิเคราะห์ เช่น นักการเมือง นักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย นักวางกลยุทธ์ ข้าราชการ นักการทูต ผู้นำธุรกิจ นักกิจกรรมภาคประชาสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และประชาชนทั่วไป ซึ่งเน้นการถกเถียงเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติจากมุมมองต่าง ๆ ว่าสิ่งใดควรและไม่ควรเป็นผลประโยชน์ของชาติ

รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของชาติและผลประโยชน์สาธารณะ และผลประโยชน์แห่งชาติสามารถถูกแทรกแซงโดยผลประโยชน์ของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ได้แก่ องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรภูมิภาค บริษัทข้ามชาติ สถาบันของรัฐรวมถึงกองกำลังทหาร พรรคการเมือง องค์กรติดอาวุธ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มทางศาสนา กลุ่มสื่อมวลชน และอื่น ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้มีแนวโน้มจะมีผลประโยชน์ของตนเองแอบแฝง และหากตัวแสดงเหล่านี้มีอำนาจมากกว่ารัฐจะนำไปสู่ผลกระทบของการจัดการผลประโยชน์แห่งชาติที่รัฐต้องรักษา นอกจากนี้ Ogo et.al. (2024) ได้กล่าวว่า ในวงวิชาการเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติที่ประกอบด้วยหลายภาคส่วน เช่น ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และคุณค่าทางอุดมการณ์ ได้นำไปสู่ข้อถกเถียงที่ว่าผลประโยชน์แห่งชาติที่แท้จริงตกอยู่ที่ใครยังคงมีความซับซ้อนในการอธิบายและยังคงขึ้นอยู่กับพลวัตของปัจจัยภายในและโครงสร้างทางการเมืองของแต่ละรัฐ

ผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจของไทยสามารถวิเคราะห์ผ่านความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้การค้าชายแดนตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจทางภูมิภาคและอนุภูมิภาค และตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2000 ผลประโยชน์แห่งชาติทางด้านเศรษฐกิจของไทยมีความชัดเจนในการขยายกรอบความร่วมมือผ่านประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น โดยศึกษาได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) และฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้วางแผนนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างความร่วมมือการ

พัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านไว้อย่างชัดเจน สามารถพิจารณาได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่กำหนดยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยระบุ 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) พัฒนาการเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน อาทิ การเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน ตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ 2) พัฒนาการลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน มุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างฐานการผลิตร่วมตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่สามารถตอบสนองการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในประเด็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งโลจิสติกส์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งเป็นแผนฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ว่าเพื่อให้ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

สำหรับประเด็นผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจของไทยเราสามารถศึกษาได้จากคำแถลงด้านนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สมัยที่ 1) ซึ่งได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2557 ดังนี้

“รัฐจะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักที่ว่า นโยบายการต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายองค์รวมทั้งหมดในการบริหารราชแผ่นดินไม่ว่าในด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม โดยจะนำกลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การคุ้มครองดูแลคนไทยและผลประโยชน์ของไทยในต่างแดน การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา วัฒนธรรม การค้า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเปิดโลกทัศน์ให้มีลักษณะสากล เป็นต้นโดยดำเนินนโยบาย” (หอสมุดรัฐสภา, 2561)

สำหรับประเด็นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของไทย ในมุมมองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สมัยที่ 2) เห็นได้จากคำแถลงด้านนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ปี พ.ศ. 2562 ดังนี้

“รัฐเน้นสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลกในโอกาสที่ประเทศไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน ในปี ค.ศ. 2019 รัฐบาลจะใช้โอกาสนี้ในการสร้างบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก เพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทนำในการพัฒนาและสร้างความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน... [การ]สร้างบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในภูมิภาคและเวทีโลกดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ และในเวทีโลกอย่างสมดุลและมีเสถียรภาพบนพื้นฐานของหลักการการไว้เนื้อเชื่อใจกัน การเคารพซึ่งกันและกันและการสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน เน้นย้ำความสำคัญของการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนา และส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในประชาคมโลก รวมทั้งมีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ ...[การ]เสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของอาเซียน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะภายใต้การเป็นประธานอาเซียนของไทย ผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวคิด “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” และเป็นแกนกลางของอาเซียนในการสนับสนุนให้เกิดสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนในภูมิภาค...[การ]

ขับเคลื่อนงานการทูตเชิงรุกเพื่อประชาชนเพื่อคุ้มครอง
ผลประโยชน์ของคนไทย แรงงานไทย และภาคเอกชนไทย
ในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนไทยในการร่วม
เชิดชูผลประโยชน์ของไทยในต่างประเทศ” (หอสมุด
รัฐสภา, 2562)

กล่าวโดยสรุปผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจของไทยเป็น
เครื่องมือหนึ่งในการดำรงความเป็นอยู่ของรัฐ เห็นได้จากคำแถลงนโยบาย
ดังกล่าวของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สมัยที่ 1-2) เพื่อให้ไทย
เป็นประตูการค้าการลงทุน และยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของ
ภูมิภาค (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่ง
เป็นเป้าหมายทางนโยบายเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในแง่ของการ
พัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียนและอนุ
ภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อขยายการค้า การลงทุน กระจายความเจริญสู่
ภูมิภาค และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชน

ในการตีความผลประโยชน์แห่งชาติของไทยในบทความชิ้นนี้
นำเสนอมุมมองและบทบาทรัฐบาลในการเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติทาง
เศรษฐกิจเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยรวม
ของความมั่นคงเศรษฐกิจของรัฐในระยะยาว ซึ่งพ้องกับนโยบาย
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภายใต้แนวคิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ผ่านการเพิ่ม
ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาการผลิตและบริการ ส่งเสริม
เศรษฐกิจชุมชน พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

และการเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ภายใต้เงื่อนไขผลประโยชน์แห่งชาติที่จะนำไปสู่การพิจารณาผู้ได้ผลประโยชน์อย่างแท้จริงจะถูกนำมาทบทวนและตรวจสอบ (Cross-Check) ในหัวข้อการเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

2. ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ (Interdependence theory)

ทฤษฎีพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ (Interdependence) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแสดงต่าง ๆ ที่แสดงออกมาในลักษณะของความสัมพันธ์ หรือเหตุการณ์ แล้วส่งผลกระทบต่อตัวแสดงนั้น ๆ โดยรวมและร่วมกันในระบบระหว่างประเทศ การเกิดขึ้นของการพึ่งพาอาศัยกันนั้นก็มีลักษณะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าผลประโยชน์ที่ตัวแสดงเล็งเห็นมีมากน้อยเพียงใด Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye ในปี ค.ศ. 1977 ได้เสนอทฤษฎีพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศนี้ไว้ใน หนังสือ Power and Interdependence : World Politics in Transition ได้มีการอธิบายว่าระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในช่วงการพัฒนาจากศตวรรษที่ 20 ไปสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น ทฤษฎีนี้ได้อธิบายเกี่ยวกับระบบโลกที่มีการหันมาพึ่งพากันและกันมากขึ้น และมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจรวมทั้งการสื่อสารมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีช่องทางในการติดต่อที่มีความหลากหลายหลาย ความสำคัญของนโยบายต่างประเทศในทุกประเด็นที่มีความเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ความสำคัญของการใช้กำลังทหารลดลงตามไปด้วย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบโลกแบบเดิมไปสู่แบบใหม่ที่มีการหันมาพึ่งพากันมากขึ้น

นอกจากนี้ Keohane and Nye (1977) อธิบายว่า ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ได้มีข้อจำกัดที่จะกล่าวถึงตัวแสดงที่เป็นรัฐชาติเท่านั้น แต่ยังมีตัวแสดงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รัฐที่ควรนำมาพิจารณาถึงความสำคัญอีกด้วย จากการเปลี่ยนผ่านในช่วงสงครามเย็นสิ้นสุดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ความสำคัญทางการทหารลดลง และหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการเมืองระดับล่าง (Low Politics) ภายใต้นโยบายด้านเสรีนิยมมีอิทธิพลเหนือการเมืองระดับสูง (High Politics) ที่ให้ความสำคัญด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศเป็นหลัก ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของ Barkin (2013) เสนอว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลังสงครามเย็นได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบโลกใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ เกิดการติดต่อสื่อสารกันอย่างไร้พรมแดน มีการพัฒนาของระบบเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐมากขึ้นและสะดวกขึ้น เกิดการร่วมมือระหว่างรัฐทั้งด้านการค้าและการลงทุน นำไปสู่รูปแบบของการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศในเชิงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ เรื่องของระบบการค้า (Trade System) อันเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาในแต่ละรัฐ

นอกจากนี้ ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ ได้ถูกนำมาอธิบายโดยผ่านมุมมองของกลุ่มประเทศโลกที่หนึ่งที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศโลกที่สามที่ยังเป็นประเทศด้อยพัฒนา ในความสัมพันธ์สองทางนี้สามารถอธิบายผ่านตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐที่มี

ความสำคัญยิ่งอีกตัวหนึ่ง นั่นคือ บรรษัทข้ามชาติ ซึ่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีความสามารถทางด้านเงินทุนอย่างมหาศาล รวมทั้งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเหตุผลในการพึ่งพาอาศัยกัน กล่าวคือ ความต้องการพึ่งการลงทุนจากต่างชาติของประเทศด้อยพัฒนา และความต้องการขยายกิจการของบรรษัทข้ามชาตินั่นเอง

นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาตีความในลักษณะความสัมพันธ์ที่พึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางด้านสังคม การเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นในการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ ซึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศไทยมีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่โดดเด่น โดยเฉพาะปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบได้ ลักษณะการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า เทคโนโลยี และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมานานในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันในวิถีชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการทำกิจกรรมความร่วมมือกันมากขึ้นทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เมียนมา กัมพูชา สปป.ลาว และมาเลเซีย (พัชรพล จงไพบูลย์กิจ, 2005; อำพา แก้วกำก, 2558; วรุฒิ จำลองนาค และทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์, 2554; อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2567)

ในลักษณะความสัมพันธ์ที่พึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสามารถนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ได้ โดยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความมั่นคงและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การใช้ประโยชน์จากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์ของไทยที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน และการสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองได้ในระดับภูมิภาค ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการรับมือกับความขัดแย้งและวิกฤตการณ์ทางภูมิรัฐศาสตร์ในยุคปัจจุบัน รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีมุมมองด้านภูมิรัฐศาสตร์ไทย กล่าวคือ ประเทศไทยสามารถใช้ภูมิประเทศที่มีประเทศเพื่อนบ้านรายล้อมรอบทิศเป็นจุดแข็งในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาเศรษฐกิจประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนโดยมีแนวทางการพัฒนา เช่น การกำหนดเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อนักลงทุนภายในและภายนอก การต่อยอดการพัฒนาพื้นที่จากทรัพยากรที่มีอยู่เดิม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน การยกระดับการจัดการแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการส่งเสริมการสร้างงานในพื้นที่ (กรุงเทพธุรกิจ, 2022)

3. แนวคิดการพัฒนาความร่วมมือภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

การศึกษา “ภูมิภาคนิยม” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในภูมิภาคเดียวกันโดยผ่านการจัดตั้งองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคหรือสถาบันที่สามารถจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมาชิกแต่ละประเทศมีความสมัครใจยินยอมเข้าร่วมและทำข้อตกลงระหว่างกันอย่างเป็นทางการหรือมีการเจรจาอย่างไม่เป็นทางการ การรวมกลุ่มในภูมิภาคมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อสร้างความผูกพันในเชิงพฤติกรรมและนโยบาย

ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือระหว่างกัน และสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้แต่ละประเทศสมาชิกมีหน้าที่รับผิดชอบต่อกัน การรวมกลุ่มในภูมิภาคเดียวกันนั้นเน้นลักษณะทางกายภาพร่วมกัน เช่น ภูมิศาสตร์อยู่ในพื้นที่เดียวกัน วัฒนธรรมที่คล้ายคลึง และการมีประวัติศาสตร์ที่ใกล้ชิดกัน และนำไปสู่การพัฒนาาร่วมกันในภูมิภาค อีกนัยหนึ่งอาจจะนำมาตีความได้ว่า ความเหมือนหรือความต่างทางด้านวัฒนธรรมนั้นสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวของภูมิภาคนิยม

นิยามของ “ภูมิภาคนิยม” ได้ถูกจำกัดความหมายที่แตกต่างกันออกไป เช่น ภูมิภาคนิยมถูกมองว่าเป็นโครงสร้าง กระบวนการ หรือการดำเนินการที่มีเป้าหมายเพื่อความเป็นปึกแผ่นระหว่างชาติสมาชิกภายในภูมิภาคหนึ่ง ๆ และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันหลากหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น (เชษฐา พวงหัตถ์, 2012) นอกจากนี้ Fawcett (2005) นักวิชาการด้านภูมิภาคนิยมได้มีความเห็นคล้ายคลึงกันและได้ให้คำนิยามว่า ภูมิภาคนิยมเป็นเรื่องการบูรณาการของภูมิภาคให้เป็นหนึ่งเดียวและเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐและตัวแสดงอื่นที่ไม่ใช่รัฐที่เกิดขึ้นในภูมิภาค ทำนองเดียวกัน Acharya (2012) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และภูมิภาคนิยมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้กล่าวว่าภูมิภาคนิยมเป็นไปในรูปแบบปฏิสัมพันธ์แบบทางการและไม่เป็นทางการของรัฐและตัวแสดงอื่นที่ไม่ใช่รัฐในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งและมีเป้าหมายร่วมกันระหว่างทั้งในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค อีกทั้งภูมิภาคนิยมยังเป็นกระบวนการที่มีรัฐเป็นแกนนำในทิศทางของจากบนลงล่าง (Top-down) ซึ่งรัฐต้องเป็นผู้ดำเนินการ

แนวคิดภูมิภาคนิยมมีความสอดคล้องกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างรัฐภายในภูมิภาค เช่น เศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง สังคม วัฒนธรรม รวมถึงด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นอย่างแน่นแฟ้นโดยมีการกระชับความร่วมมือในกรอบที่แคบลงในลักษณะอนุภูมิภาค เราสามารถเห็นได้จากโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของกลุ่มประเทศซึ่งมีที่ตั้งของประเทศในเขตลุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 6 ประเทศด้วยกัน คือ ไทย เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (มณฑลยูนนาน) ตั้งแต่ ค.ศ. 1992 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เป็นผู้สนับสนุนหลัก ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือการส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตร และบริการสนับสนุนการจ้างงาน และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยีและการศึกษาระหว่างกัน ตลอดจนใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในการค้าโลก (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) ต่อมาประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคนี้จึงมีแนวคิดจัดตั้งระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Corridors) โดยได้มีการประชุมและเจรจาทวิภาคีระหว่างผู้นำและรัฐบาลของประเทศในกลุ่ม GMS เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือ รวมถึงแผนงานและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป

สำหรับแนวคิดอนุภูมิภาคเช่น โครงการ GMS มีความเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยแนวคิดอนุภูมิภาคเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและความร่วมมือในระดับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความใกล้เคียงกัน เพื่อใช้ประโยชน์จากศักยภาพของพื้นที่ชายแดนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การค้าชายแดน การท่องเที่ยว หรือการพัฒนาแรงงาน ซึ่งอาจจะอนุมานได้ว่าเป็นการค้าชายแดนในระดับที่ซับซ้อนขึ้น โดยมีการส่งเสริมและยกระดับการค้าให้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น จะเห็นได้ว่าในอดีตการค้าชายแดนเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวันระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวพรมแดน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้ามูลค่าไม่สูงนัก แต่ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีความซับซ้อนมากขึ้น แนวคิดอนุภูมิภาคกลายเป็นการต่อยอดจากแนวคิดการค้าชายแดน โดยมีการวางแผนและสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของพื้นที่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน มีการพัฒนาเชื่อมโยงกัน ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคจะช่วยยกระดับการค้าชายแดนให้มีมูลค่าและความซับซ้อนมากขึ้น ผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศและภาคเอกชน และต่อมาได้ถูกพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อสร้างการเติบโตในพื้นที่และได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด

สำหรับประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้ถูกกำหนดเป็นนโยบายอย่างเป็นทางการในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ภายใต้แนวคิด “เชื่อมโยงโลกเชื่อมโยงไทย เพิ่มการลงทุนจากในและต่างประเทศ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการ

แข่งขัน กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการเติบโตในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566: 520) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมบทบาทไทยด้านเศรษฐกิจและการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าสนับสนุนการเร่งพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เกิดศักยภาพในฐานะเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เพื่อรองรับการค้า การลงทุนทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ และเพื่อให้ไทยมีบทบาทสำคัญในการเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ, 2564) รัฐบาลไทยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน นำโดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ประกาศการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ตามประกาศของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) วันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2558 มี 5 พื้นที่ รวม 36 ตำบลใน 10 อำเภอของ 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราดและสงขลา และระยะที่ 2 ตามประกาศของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2559 มี 5 พื้นที่รวม 54 ตำบลใน 13 อำเภอของ 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย หนองคาย นครพนม กาญจนบุรี และนราธิวาส โดยสรุปรวมทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เป็นพื้นที่ 90 ตำบลใน 23 อำเภอของ 10 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

แม้ว่าภาครัฐของไทยพยายามพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายชิ้นได้เสนอมุมมองด้านอุปสรรคของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทย ได้แก่ พงษ์ อรรถโรจน์ภิญโญ (2559) ได้อธิบายว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่มีการริเริ่มดำเนินงานในประเทศไทยมายาวนานกว่า 10 ปีแล้ว วัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง และการพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor) ในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทย แต่การพัฒนาในช่วงที่ผ่านมายังไม่เกิดผลที่ชัดเจนมากนัก อติเรก พันเขียว (2559) เสนอแนะในมุมมองของอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาขอบเขตพื้นที่ที่มีความสับสนเกี่ยวกับพื้นที่ที่จะพัฒนา ปัญหาข้อกฎหมายไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่น กฎหมายการใช้ที่ดิน การผังเมือง การภาษีอากร การเข้าเมือง การทำงานของคนต่างด้าว การนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น รวมทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการยังไม่มี ความชัดเจน และจากงานวิจัยของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ไอทีดี) (2563) ได้วิพากษ์เรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพื่อพัฒนาการค้าชายแดนของกลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งประกอบไปด้วย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม ยังพบอุปสรรคทางการค้าและการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามพรมแดนระหว่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากระบบโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ยังไม่เพียงพอ และไม่มีประสิทธิภาพ กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับบริบททางการค้าในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไทยและกลุ่มประเทศ CLMV ควรร่วมมือกันแก้ไข

จากการศึกษาผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจของไทยภายใต้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานำไปสู่การสร้างประโยชน์ในด้านการศึกษาและพัฒนากรอบแนวคิดทฤษฎีผลประโยชน์แห่งชาติ ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ และแนวคิดการพัฒนาความร่วมมือภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาค โดยสามารถช่วยเสริมสร้าง 1) ความเข้าใจในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนด้านการวิเคราะห์ผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจของไทย ตลอดจนผลลัพธ์ทางนโยบายที่สะท้อนถึงผู้รับประโยชน์ รวมทั้งจุดแข็งและจุดด้อยของนโยบายการเพิ่มพูนเศรษฐกิจของไทยภายใต้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา 2) ความเข้าใจในทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงลักษณะการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ ระหว่างบทบาทของตัวแสดงที่เป็นรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และ 3) ความเข้าใจในแนวคิดการพัฒนาความร่วมมือภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคซึ่งเชื่อมโยงกับการตอบรับของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยผ่านการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อนำไปสู่การเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

การเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สามารถอธิบายได้ว่าเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และเน้นความสำคัญกับการเจริญเติบโตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอย่างชัดเจนโดยผ่านสามกรอบความร่วมมือมิติต่าง ๆ ในภูมิภาคหลัก ๆ ดังนี้ 1. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) 2. ความร่วมมือระหว่างประเทศลุ่มแม่น้ำอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Aeyawadee-Chaopraya-Mekong Economic Cooperation: ACMECS) และ 3. โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) โดยทั้งสามกรอบความร่วมมือนี้ส่งผลให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีความสำคัญและเติบโตมากขึ้น สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถของแรงงานไทยและคุณภาพของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้งสามกรอบอย่างชัดเจน เห็นได้จากการกล่าวปาฐกถาของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในการประชุมกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง หรือ ACMECS CEO Forum เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2561 โดยเน้นถึง

ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบ ACMECS ผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยกรอบ ACMECS จะช่วยเพิ่มพูนการค้าการลงทุนในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งตามแนวชายแดน ซึ่งจะช่วยสร้างงานสร้างรายได้ ลดช่องว่างในการพัฒนา และกระตุ้นให้เศรษฐกิจทั้งอนุภูมิภาคขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงได้ผลักดันให้แผนแม่บทบรรจุเรื่องการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างไร้รอยต่อซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลักของการพัฒนากรอบ ACMECS ในอนาคต (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2561) รวมทั้งรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ยังเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมอย่างไร้รอยต่อทั้งภายในอนุภูมิภาคและสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งไทยกำลังพัฒนาโครงข่ายคมนาคมให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงระหว่างเมืองกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ตามแผนการพัฒนาโครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองและระบบราง (MR Map) และแผนพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ (Land Bridge) ทางภาคใต้ ซึ่งจะเป็นช่องทางส่งออกและนำเข้าสินค้าแห่งใหม่ของกรอบ GMS และสามารถต่อยอดความเชื่อมโยงไปยังประเทศสมาชิกภายใต้แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) (สำนักข่าวไทย, 2564)

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยตามเป้าหมายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาครอบคลุม 13 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมการเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) การผลิตผลิตภัณฑ์และบริการ ทางการแพทย์ 3) การผลิตยานยนต์ เครื่องจักร และชิ้นส่วน 4) การผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์ 5)

การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิก โลหะ และวัสดุ 6) การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก และเยื่อกระดาษ 7) กิจการสาธารณูปโภค 8) นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม 9) การผลิตสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง 10) การผลิตอัญมณีและเครื่องประดับ 11) การผลิตเครื่องเรือน 12) กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และ 13) กิจการบริการ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566: 20)

นอกจากนี้ รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ได้ขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในเชิงบวก โดยประกาศแนวทางเชิงสรุป การพัฒนาความร่วมมือเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไว้ 10 ประการ ซึ่งจะเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปภายใต้วาระยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรอบการพัฒนาทั้ง 10 ประการสามารถสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566: 20)

- 1) ให้สิทธิประโยชน์ทั้งทางด้านภาษีและมีใช้ภาษีเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนระหว่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จโดยเฉพาะการให้มีอำนาจในการอนุมัติ อนุญาตแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่ และพัฒนาด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน
- 2) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามศักยภาพ โดยพัฒนา ยอดจากฐานทรัพยากร และกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีอยู่เดิม พัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนให้มีความพร้อมสำหรับรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

- 3) ใช้ประโยชน์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม อาทิ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม พลังงาน ระบบน้ำประปา ที่อยู่อาศัย โรงพยาบาล และสถานศึกษา
- 4) ศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่มีอยู่เพื่อปรับปรุงและจัดทำข้อเสนอกฎหมายและกฎระเบียบ และจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาธุรกิจรูปแบบใหม่ และการส่งเสริมการลงทุนร่วมระหว่างรัฐและเอกชน รวมทั้งส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย
- 5) ส่งเสริมเศรษฐกิจและการสร้างงานที่สอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของพื้นที่
- 6) พัฒนาระบบบริหารจัดการแรงงานที่มีประสิทธิภาพ
- 7) พัฒนาเมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เป็นเมืองนำอยู่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 เน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองสงขลาช่วงปี พ.ศ. 2566-2570 เน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองตาก สระแก้ว เชียงราย กาญจนบุรี หนองคาย และมุกดาหาร และช่วงปี พ.ศ. 2576-2580 เน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองนครพนม นราธิวาส และตราด

- 8) พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาพื้นที่สีเขียวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวในเมือง
- 9) เสริมสร้างความสามารถของวิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่เพื่อผลักดันให้เกิดการเพิ่มขึ้นของขีดความสามารถในการผลิต
- 10) สนับสนุนให้ประชาชนและภาคีการพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่

จากการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยในเชิงบวกนำไปสู่การพิจารณาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจที่ไทยรับภายใต้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในด้านการค้าและการลงทุน อาทิเช่น ไทยวางแผนจะผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนภายใต้กรอบ ACMECS ขึ้นเพื่อระดมทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของกรอบ ACMECS โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC ของไทย ซึ่งเป็นจุดที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแนวระเบียงเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่สำคัญของกรอบ ACMECS เช่น แนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North - South Economic Corridor) แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East - West Economic Corridor) เป็นต้น (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2561)

การเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สะท้อนภาพนโยบายในเชิงบวกและสร้างสรรค์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อาทิเช่น การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดน และการเพิ่มจำนวนการค้าการลงทุนข้ามพรมแดนและการขนส่งโลจิสติกส์ ซึ่งสามารถนำมาอธิบายดังนี้

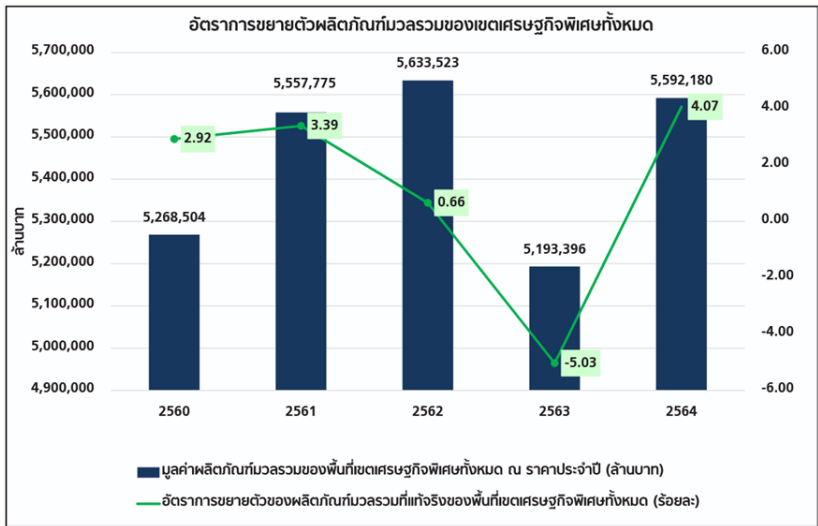
การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดนสามารถนำมาอธิบายผ่านหลักฐานเชิงประจักษ์ผ่านข้อมูลทางสถิติตัวเลข ได้แก่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไทย-มาเลเซียมีจุดเด่นด้านการรองรับการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวมาเลเซียถือได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสำคัญมากที่สุดของประเทศไทย โดยในปี ค.ศ. 2022 มีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวนมากถึง 1.9 ล้านคน ซึ่งจุดหมายของการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวและเมืองท่องเที่ยวในภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะหาดใหญ่ เบตง สะเดา และภูเก็ต (อนรรฆ พิทักษ์ธานิน, 2567: 3-4) นอกจากนี้ ข้อมูลจากกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวระบุว่า ใน ค.ศ. 2022 สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง สมาคมโรงแรมหาดใหญ่-สงขลา กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทย มาเลเซีย เพื่อแลกเปลี่ยนในการนำนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาเที่ยว 5 จังหวัดภาคใต้ขณะที่ผู้ประกอบการไทยจะนำ คนไทยไปท่องเที่ยวประเทศมาเลเซียเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและกระชับความสัมพันธ์ในด้านพหุวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) และอีกเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนมที่เน้นการท่องเที่ยวริมแม่น้ำโขงผ่านโครงการชิงช้าสวรรค์ (Mekong River Eye) งบประมาณ 54.5 ล้านบาท เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 3.68 ล้านคน ภายในปี พ.ศ. 2571 โดยมีวัตถุประสงค์กระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยว เกิดการจ้างงานในภาคบริการและดึงดูดนักลงทุนในภาคธุรกิจบริการ อย่างไรก็ตาม การพึ่งพานักท่องเที่ยวและการลงทุนมูลค่าสูงอาจจะต้องวัดความเสี่ยงและความคุ้มค่าในการลงทุนในอนาคต (ข่าวนครเชียงใหม่, 2025 ข)

สำหรับการเพิ่มจำนวนการค้าข้ามพรมแดนและการขนส่งสามารถพิจารณาได้จากภาพรวมของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดรวมทั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน 10 แห่งมีอัตราที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.07 จากปี พ.ศ. 2563³ แม้ว่าจะมีอัตราที่เพิ่มขึ้นแต่ยังเป็นค่าที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ณ ปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้กำหนดการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจไว้ร้อยละ 5 เนื่องจากมีความก้าวหน้าในโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในหลายพื้นที่ และสามารถกำหนดกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายได้ และสถานการณ์โควิด-19 ได้คลี่คลายลง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566: 522) รายละเอียดอัตราที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นสามารถดูได้จากผลทางสถิติในภาพที่ 1 ดังนี้

³ เป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19

วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์
ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568) | 239

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงอัตราที่ขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ทั้งหมด ปี พ.ศ.2560-2564

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566: 522)

นอกจากนี้ ภาครัฐยังตั้งเป้าหมายว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนควรมีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยไม่น้อยไปกว่าร้อยละ 3 ในปี พ.ศ. 2570 และควรมีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไม่น้อยกว่า 10,000 ล้านบาท ทางภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์การลงทุนภายนอกให้เข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้น และรักษาฐานการลงทุนเดิมเอาไว้ รวมทั้งเตรียมพร้อมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบในอนาคต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566: 525)

นอกจากนี้ จากการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยในเชิงบวกได้นำไปสู่การพิจารณาผลประโยชน์ด้านขนส่งโลจิสติกส์ มีการสร้างเส้นทางคมนาคมผ่านโครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) ซึ่งเป็นหนึ่งในแผนงานที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบความร่วมมือทหกลี้มเศรษฐกิจหรือโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) ซึ่งแนวระเบียงเศรษฐกิจหลัก ๆ มีทั้งหมด 3 แนว ได้แก่ 1) แนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor : NSEC) เป็นแนวเศรษฐกิจที่สำคัญซึ่งเป็นเครือข่ายโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงจีนตอนใต้กับประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ ไทย เมียนมา และสปป.ลาว รวมถึงตอนเหนือของเวียดนาม NSEC ประกอบด้วย 3 เส้นทางย่อยหลัก ได้แก่ เส้นทาง R3A R3B และ R5 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้า การขนส่งวัตถุดิบ และการท่องเที่ยวในภูมิภาค 2) แนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) เป็นแนวเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงมหาสมุทรแปซิฟิก (ฝั่งทะเลจีนใต้) กับมหาสมุทรอินเดีย (ฝั่งทะเลอันดามัน) ผ่านประเทศเวียดนาม สปป.ลาว ไทย และเมียนมา โดยมีจุดเด่นคือการเป็นเส้นทางลัดที่ช่วยลดระยะเวลาและต้นทุนในการขนส่งสินค้า และ 3) แนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor : SEC) แนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ประกอบด้วยโครงการพัฒนา 4 จังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนบน คือ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เป็นศูนย์กลางการค้าและโลจิสติกส์ ทำหน้าที่

เสมือนเป็น “ประตูการค้าฝั่งตะวันตก” (Western Gateway) เชื่อมโยงสู่ตลาดในภูมิภาคเอเชียใต้และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ที่เป็นสมาชิกของกรอบ BIMSTEC แนวระเบียนเศรษฐกิจเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างเส้นทางคมนาคมเท่านั้น แต่ยังเป็นระบบที่บูรณาการกันของเส้นทางทางถนน ทางรถไฟ และท่าเรือ ที่เชื่อมโยงศูนย์กลางการผลิตกับแหล่งความต้องการ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน

ตั้งแต่ทศวรรษ 2000 ไทยได้ผลักดันผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนผ่านด้านโลจิสติกส์ เช่น ในปี ค.ศ. 2006 ไทยมีการเปิดใช้งานสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2⁴ ซึ่งเป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่เชื่อมจังหวัดมุกดาหารของไทยเข้ากับแขวงสะหวันนะเขตของลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการทูตระหว่างสองประเทศ รวมทั้งช่วยกระตุ้นการค้า การลงทุน และการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคชายแดน (กรมประชาสัมพันธ์, 2567 ก) ในปี ค.ศ. 2011 ไทยมีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 3 เป็นเส้นทางคมนาคมทางบกที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดนครพนมของไทยกับคำม่วนของลาว เป้าหมายเพื่อเป็น

⁴ ไทยมีการเปิดใช้งานสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงตอนล่างขนาดใหญ่แห่งแรกที่เชื่อมระหว่างจังหวัดหนองคายของไทยกับนครหลวงเวียงจันทน์ของลาว

เส้นทางการคมนาคมขนส่งด้านการค้า และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากไทย ลาว เวียดนาม และภาคใต้ของจีน (จังหวัดนครพนม, 2018) ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 ไทยได้มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 เป็น เส้นทางคมนาคมทางบกที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงรายของไทยกับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้วของลาว เป้าหมายเพื่อ ช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าจากภาคเหนือของไทยผ่านลาว (บ่อแก้ว-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น) (กรมประชาสัมพันธ์, 2567 ข) และในปี ค.ศ. 2014 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้มีการสร้างความเชื่อมโยง ภายใต้อาเซียนว่าด้วยความเชื่อมโยงอาเซียน ที่รู้จักในนามของ Master Plan on ASEAN Connectivity 2025 มีเป้าหมายเพื่อบูรณาการ พัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง นวัตกรรม และการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยที่มี ฝีมือในภูมิภาค (กรมาอาเซียน, 2555)

นอกจากนี้รัฐบาลประยุทธ์มีการสร้างโครงการพัฒนาศถานีขนส่ง สินค้าในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลักและจังหวัดชายแดนที่ มีการขนส่งสินค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ในปี ค.ศ. 2019 มีการสร้างโครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประชิดด่านพรมแดนเชียงของ เพื่อทำหน้าที่รองรับการ ขนส่งสินค้าจากจีนตะวันตก ซึ่งทำการขนส่งมาทางถนนสาย R3A ผ่านลาว เข้ามาในไทยก่อนข้ามสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 4 เพื่อกระจายสินค้าไป ยังส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ (กรมการขนส่งทางบก, 2562: 8-14) นอกจากนี้ ไทยยังได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อยกระดับ

โครงสร้างพื้นฐานแก่ประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 5 และ 6 รวมถึงการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-กัมพูชา เชื่อมโยงบ้านหนองเอี่ยนกับสตึงบท ซึ่งจะส่งเสริมให้กรอบ GMS มีความเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อที่แท้จริง (สำนักข่าวไทย, 2564)

ซึ่งจากการสรุปผลรายงานความก้าวหน้าจากผลการดำเนินงานการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ก่อให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 มีมูลค่าการลงทุนรวม 3.7 หมื่นล้านบาท ประกอบด้วย การส่งเสริมการลงทุนโครงการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่พัฒนาที่ราชพัสดุเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด กาญจนบุรี และนครพนม การลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และสงขลา รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีความก้าวหน้าร้อยละ 89 โดยโครงการที่ก่อสร้างแล้วเสร็จในช่วงปี พ.ศ. 2564 - 2565 เช่น ทางหลวงหมายเลข 3 ตราด-หาดเล็ก (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด) ทางหลวงหมายเลข 211 แยก 2 อำเภอสรีเชียงใหม่ (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย) นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาและบริหารจัดการการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงกับเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว (เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย) โดยรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นางสาวรัชดา ธนาดิเรก ได้กล่าวถึงความตั้งใจของรัฐบาลในการสนับสนุนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนว่า

“รัฐบาลตั้งเป้าให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
ชายแดนเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่การกระจาย
ความเจริญสู่ภูมิภาค พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยใช้
โอกาสจากศักยภาพของพื้นที่ทำเลที่ตั้งบริเวณชายแดน
ผนึกกำลังกับการมีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งในส่วน
ของข้อตกลงและสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างไทยกับประเทศ
เพื่อนบ้านให้เกิดประโยชน์ จับมือร่วมสร้างเศรษฐกิจของ
ประเทศในพื้นที่ชายแดนสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน”
(กรุงเทพธุรกิจ, 2022)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชามีความ
ต้องการเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจ
พิเศษชายแดน และมีการดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างสร้างสรรค์โดยเน้น
การมุ่งเป้าด้านการเจริญเติบโตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
อย่างชัดเจน และมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ เช่น เมียน
มา สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย โดยผ่านผลประโยชน์ร่วมกันด้านการ
เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดน การเพิ่มจำนวนการค้าข้ามพรมแดน
และการขนส่ง และการแลกเปลี่ยนการศึกษาความรู้ระหว่างประเทศไทย
และประเทศเพื่อนบ้าน ผลลัพธ์จากความร่วมมือภายใต้เขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษชายแดนในภาพรวมเป็นไปในเชิงบวกและมีความก้าวหน้า
ด้านเศรษฐกิจ

แม้ว่าจะมีโอกาสทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นจากเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในแต่ละภูมิภาค ผลกระทบในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจนำมาซึ่งผลกระทบในหลายมิติ ประเด็นปัญหาหลัก คือ กระบวนการได้มาและจัดการที่ดินทั้งพื้นที่ป่าและพื้นที่สาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับรัฐบาล ซึ่งกลไกหลักและการตัดสินใจหลักเกิดขึ้นจากภาครัฐ สำหรับภาคประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นและส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่ (โครงการที่สนับสนุนการพัฒนาที่เปิดเผยและโปร่งใสในประเทศไทย, 2019)

จากการรายงานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) พ.ศ. 2560 มีประชาชนที่ได้รับผลกระทบต้องอพยพโยกย้ายออกจากที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ถูกดำเนินคดีหรือเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีไม่ต่ำกว่า 300 ครอบครัว ชาวบ้านได้ยื่นเรื่องร้องเรียนรวมทั้งสิ้น 13 คำร้อง ประเด็นร้องเรียนที่สำคัญ ได้แก่ 1) การนำที่ดินของเกษตรกร ที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่สำคัญกับระบบนิเวศหรือวัฒนธรรมไปใช้โดยไม่เอกราชจัดซื้อเอง 2) แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดหรือพื้นที่ที่มีการกำหนดกิจการการลงทุนที่เหมาะสมไว้แล้ว ทำให้คนท้องถิ่นไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาในพื้นที่ 3) ขาดการกำหนดแนวทางและมาตรการในการเยียวยาผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่มีการนำหลักการธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนมาดำเนินการ 5) การจัดสรรพื้นที่กระทบต่อพื้นที่ป่าชุมชนที่เป็น

แหล่งใช้ประโยชน์ของราษฎร เช่น ในอำเภอเชียงของและอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบควรตระหนักในผลกระทบและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่ในมือชุมชนท้องถิ่นมากกว่าผู้ลงทุนภายนอกเพียงฝ่ายเดียวเพื่อนำไปสู่การร่วมมืออย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมอย่างยั่งยืน (พลเดช ปิ่นประทีป, 2563)

บทสรุป

จากการพิจารณาผลประโยชน์แห่งชาติ เราสามารถพิจารณาได้ว่ารัฐจะเป็นผู้กำหนดว่าผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งหมายถึง สิ่งใดก็ตามที่รัฐเห็นว่ามีความสำคัญต่ออำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นกำลังทางทหาร เศรษฐกิจ ความมีอิสรภาพ แม้กระทั่งการรักษาวัฒนธรรม เป็นต้น ล้วนถือว่าเป็นผลประโยชน์แห่งชาติทั้งสิ้น สำหรับวิธีการที่รัฐจะนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาตินี้ เรียกว่า นโยบายของชาติ (National Policies) ผ่านการกำหนดนโยบาย (Policy Making) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการรักษาและแสวงหาผลประโยชน์ของชาติ สำหรับผลประโยชน์แห่งชาติของไทย การเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยภายใต้กรอบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้ต่อยอดการพัฒนามาอีกครั้งจากกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เน้นการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนดำเนินการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเน้นความร่วมมือระหว่างไทยและประเทศ

เพื่อนบ้านในการพัฒนาพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดน และการเพิ่มจำนวนการค้าการลงทุนข้ามพรมแดนและการขนส่งโลจิสติกส์เป็นสำคัญ จากการกำหนดนโยบายสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยเฉพาะไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต ซึ่งอาจจะนำไปสู่การกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากขึ้น โดยผ่านเครื่องมือผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ภายใต้การได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกันระหว่างรัฐ

จากการวิเคราะห์การเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติของไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Morgenthau (1952) ในการอธิบายผลประโยชน์แห่งชาติทางอ้อม (Indirect National Interest) กล่าวคือ เป้าหมายและผลประโยชน์ที่ประเทศมุ่งแสวงหาการอยู่รอดหรือความมั่นคงหลักของชาติ รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และความเจริญรุ่งเรืองในระยะยาวของประเทศ เช่น เศรษฐกิจ ในทิศทางเดียวกัน ก็สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของ Frankel (1970: 26) ด้านอัตวิสัย ที่เน้นการดำเนินนโยบายที่มีผลประโยชน์ที่แปรเปลี่ยนไปตามความต้องการของรัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบาย เราสามารถตีความได้ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไทยที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านในรูปแบบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ได้ถูกพัฒนามาจากการค้าชายแดนในอดีต ประกอบกับความซับซ้อนของความที่เกิดการพึ่งพาอาศัยกันในระบบ

เศรษฐกิจโลก แต่อย่างไรก็ตามการตั้งข้อสังเกตภายใต้การดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังมีเสียงสะท้อนกลับว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาดังกล่าวจริงหรือไม่มากนักเพียงใด ในประเด็นนี้ยังสร้างความท้าทายในการวิเคราะห์บทบาทรัฐในฐานะเป็นผู้ผูกขาดผลประโยชน์แห่งชาติเพียงผู้เดียวตามมุมมองคลาสสิก

นอกจากนี้ การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรมและเห็นผลลัพธ์ได้จริงสอดคล้องกับแนวคิดของ Keohane และ Nye (1977) ในแง่ของลักษณะการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศหลังสงครามเย็นสิ้นสุด ความสำคัญของการเมืองระดับสูง (High Politics) ลดน้อยลงไปในทางกลับกันการเมืองระดับล่าง (Low Politics) ได้รับความสนใจมากกว่า นั่นหมายถึง นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจได้รับความสนใจมากขึ้นและถูกให้ความสำคัญมากขึ้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเมืองระดับล่างมีหลากหลายไม่ได้ถูกจำกัดบทบาทเพียงแค่ภาครัฐ ยังรวมไปถึงภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนทั่วไปด้วย เราสามารถหยิบยกกรณีศึกษาการเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติของไทยผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชามาอธิบายการเมืองระดับล่างได้หลังยุคสงครามเย็นสิ้นสุด ประกอบกับความร่วมมือที่ซับซ้อนขึ้นระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกัน และจากการที่รัฐต่าง ๆ มีช่องทางในการติดต่อที่มีความหลากหลาย ความสำคัญของนโยบายต่างประเทศในทุกประเด็นที่มีความเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ความสำคัญของการเมืองระดับสูงลดลงตามไปด้วย อุดมการณ์ทางการเมืองถูกถ่วงไว้ และนำไปสู่เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากระบบโลกแบบเดิมไปสู่แบบใหม่ที่มีการหันมาพึ่งพากันมากขึ้นในหลายช่องทางและในตัวแสดงอื่นที่ไม่ใช่รัฐ

สำหรับแนวคิดภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคมีความเกี่ยวพันในการนำมาวิเคราะห์การบูรณาการของไทยและประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ความร่วมมือระหว่างรัฐผ่านกรอบ GMS กรอบ ACMECS และกรอบ IMT-GT เพื่อใช้ประโยชน์จากศักยภาพของพื้นที่ชายแดนให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืน แนวคิดภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคมีส่วนผลักดันเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเพื่อเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ชายแดนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และภายใต้แนวคิดภูมิภาคนิยมและอนุภูมิภาคสามารถอนุมานเชื่อมโยงกับแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ในฐานะที่ไทยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถนำไปสู่การเปิดประตูเชื่อมโยงไทยกับเพื่อนบ้าน หรือเป็นสะพานเชื่อมทางเศรษฐกิจในการติดต่อข้ามภูมิภาคได้ เช่น การค้าผ่านแดนไทย-สปป.ลาว-จีน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจของไทยผ่านกรอบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นที่ปรากฏในเชิงบวก ได้แก่ การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดน และการเพิ่มจำนวนการค้าการลงทุนข้ามพรมแดนและการขนส่งโลจิสติกส์ แต่ยังพบว่าในส่วนของการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมยังคงมีความอ่อนแอในการจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในแต่ละภูมิภาค เช่น ในเรื่องการบริหารจัดการ

ที่ดินที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการร่วมตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาพร้อมกับภาครัฐยังมีไม่เพียงพอ ยังเป็นข้ออ่อนด้อยหรือความท้าทายที่รัฐบาลไทยในอนาคตควรตระหนักและนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการทบทวนผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจของไทยในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สามารถสร้างข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการพัฒนาเมืองควรเน้นการเพิ่มศักยภาพพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่พัฒนาต่อเนื่องและขยายตัวในพื้นที่ใหม่ ปรับโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและง่ายต่อการเข้าถึง

1.2 ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการพื้นที่ใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน เนื่องจากการแข่งขันของผู้ประกอบการในพื้นที่ต้องปรับเปลี่ยนเป็นเชิงธุรกิจที่ต้องมีการแข่งขันมากขึ้น

1.3 รัฐบาลต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อนำไปสู่การได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงของประชาชนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สามารถศึกษาผลลัพธ์ด้านนโยบายด้านเศรษฐกิจของ
ไทยภายใต้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเฉพาะด้าน หรือ
สามารถศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ด้านนโยบายของแต่ละรัฐบาลในอนาคตได้

2.2 สามารถเปรียบเทียบกรณีศึกษาการพัฒนาเขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยกับประเทศอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
เพื่อก่อให้เกิดมุมมองใหม่ในด้านการศึกษาเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ

2.3 สามารถนำไปต่อยอดความรู้ด้านการพัฒนาชุมชน
อย่างยั่งยืนผ่านกรอบการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของ
ไทย เช่น การพัฒนาพื้นที่สีเขียว การพัฒนาที่ดิน การมีส่วนร่วมของภาครัฐ
เอกชน และประชาชน รวมทั้งการสร้าง ความเข้าใจและร่วมกันแก้ไขปัญหา
อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมการขนส่งทางบก (2562). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของไทยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). [Online] สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2568 จาก https://web.dlt.go.th/dlt-direction/media/attachments/2565/07/08/-.20-_-..62.pdf.

กรมประชาสัมพันธ์. (2566). ทศวรรษแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน “พล.อ. ประยุทธ์” สร้าง “มรดกแห่งความเจริญ” ให้ทุกรัฐ-ทุกภาค-ทุกมิติ วางโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่ง สะสมทองคำเข้าทุนสำรองมากที่สุดในเอเชีย. [Online] สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/d/207695>.

กรมประชาสัมพันธ์. (2567 ก). การส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว : สู่ความร่วมมือที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น. [Online] สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2568 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/348677>.

กรมประชาสัมพันธ์. (2567 ข). เส้นทางสายไหม : สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4. [Online] สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2568 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/d/337206>

กรมศุลกากร. (2015). ความสำคัญและความเป็นมาของ FTA. [Online] สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2568 จาก https://www.customs.go.th/content_with_menu1_group_link.php?ini_content=fta_and_wto_160809_01&ini_menu=menu_interest_and_law_160421_03&ini_content_group=usage_fta_and_wto_01&lang=th&left_menu=menu_interest_and_law_160421_03_160928_01&lang=th&left_menu=information_service_170123_06.

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC). [Online] สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2568 จาก [https://business.mfa.go.th/th/content/42516-ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ-\(bimstec\)?cate=5d73a21d15e39c36a8006c2b](https://business.mfa.go.th/th/content/42516-ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ-(bimstec)?cate=5d73a21d15e39c36a8006c2b).

กรมอาเซียน. (2555). การเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity). [Online] สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2568 จาก <http://www.asean.sa.ku.ac.th/data/ASEAN%20Connectivity.pdf>

กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง Greater Mekong Subregion (GMS). [Online] สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2568 จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc2715e39c306000a35f?cate=5d5bcb4e15e39c30600006872>.

กรุงเทพธุรกิจ. (2022). ตีพิมพ์ผลงาน "รัฐบาลประยุทธ์" 8 ปี ดันพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัดคืบหน้า. [Online] สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2568 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1042459>.

กุลลีนี มุทธากลิน. (2559). *ประเทศไทยกับเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข่าวนครเชียงใหม่. (2025 ก). โลจิสติกส์บูม! คลังสินค้าไทยผงาดเป็นศูนย์กลางโลก พร้อมปลดล็อกเชียงใหม่. [Online] สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://nakornchiangrainews.com/thailand-global-warehouse-hub-eeec-logistics-boom-chiang-saen/>.

ข่าวนครเชียงใหม่. (2025 ข). เชียงของ vs นครพนม: เปรียบเทียบแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวริมฝั่งโขง. [Online] สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://nakornchiangrainews.com/mekong-river-eye-nakhonphanom-chiangkong-riverside-landmark-tourism>.

โครงการที่สนับสนุนการพัฒนาที่เปิดเผยและโปร่งใสในประเทศไทย. (2019). ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ. [Online] สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://thailand.opendevlopmentmekong.net/th/topics/social-and-environmental-impacts/>.

งานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). *เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

ฐานเศรษฐกิจ. (2567). เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มี.ย.2567 คืบ 89% ลงทุนแล้ว 5.1 หมื่นล้าน. [Online] สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2 5 6 8 จ ก https://www.thansettakij.com/business/economy/601035?fbclid=IwVERTSAOPQ9xleHRuA2FlbQlXMABzcnRjBmFwcF9pZAwzNTA2ODU1MzE3MjgAAR5Mn64QMRTK7ImYFRg6VriYHCrYMFu34HeHmXuqY7Sa7YcNHNoOsdnlfTOOLA_aem_xFvzyBpCobAkH63_I7WJNQ&sfnsn=mo.

เชษฐา พวงหัตถ์. (2012). ภูมิภาคนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การก่อตัวและพัฒนาการของอาเซียน และข้อถกเถียงทางทฤษฎี. *วารสารร่วมพฤษ*, 30(3), 24-30.

ประชาชาติธุรกิจ. (2566). 24 บริษัททัวร์ไทย MOU 12 บริษัทมาเลเซียเชื่อมเส้นทาง 5 จังหวัดใต้. [Online] สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2568 จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-1209526>.

ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2561). คำกล่าวของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดการประชุม ACMECS CEO Forum ในหัวข้อ “บทบาทของภาคเอกชนในการสร้างประชาคม ACMECS”. 15 มิถุนายน. [Online] สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2568 จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd15c15e39c30600245ec?cate=5d5bcb4e15e39c306000683d>

ผู้จัดการออนไลน์. (2565). 8 ปี รัฐบาลลุงตู่ 10 เขต ศก.พิเศษชายแดน 3.6 หมื่นล้าน เสร็จแล้ว 89% พ่วง 4 ภาค 1.1 แสนล้าน. [Online] สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://mgronline.com/politics/detail/9650000092477>.

พจณี อรรถโรจน์ภิญโญ. (2559). บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการเขตเศรษฐกิจพิเศษ:แนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย. [Online] สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2568 จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/1interview/IN69.pdf?fbclid=IwZ3Xh0bgNhZW0CMTAAAR3O3IJS9Z7gEW8XY3zdkAczgRn5cUYc5UuWQBwYvJtfH9Qpbk_bUi9GSzl_aem_AS0ldSohraKCyl7logJi5GazyXlurW5UPcldw3OMwmksb8oMg_mvJutPL6ECTl_0bxtUHG6lb5mTeSf2tGeVLrPDM.

พลเดช ปิ่นประทีป. (2563). ผลกระทบชุมชน เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน 2562 - รายงานประชาชน โดย ส.ว.พลเดช ฉบับที่ 22. [Online] สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://www.csdi.or.th/2020/09/public-report-22/>.

พัชรพล จงไพบูลย์กิจ. (2005). *การค้าชายแดนไทย-พม่าในบริบทของกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- มาลีวรรณ พงษ์สวัสดิ์. (2543). *EC323 เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยเทคโนโลยี (Economics of Technology)*. บริษัทข้ามชาติ. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรวิทย์ จำลองนาค และทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. (2554). ผลกระทบของการค้าชายแดนไทย-ลาวต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษา สะพานมิตรภาพไทย-ลาว จ.หนองคาย. *วารสารวิทยาเขตหนองคาย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(1), 19-26.
- วัฒนา สุกันต์สีล. (2560). การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย: สถานการณ์ ความเป็นไปได้ และข้อจำกัด. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 36(1), 27-55.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ไอทีดี). (2563). การอำนวยความสะดวกทางการค้าเพื่อพัฒนาการค้าชายแดน. [Online] สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2568 จาก <https://www.itd.or.th/itd-research/trade-facilitation-clmv/>.
- สำนักข่าวไทย. (2564). นายกฯ ประชุมGMS ครั้งที่ 7 เร่งยกระดับความร่วมมือ. [Online] สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2568 จาก <https://tna-99.mcot.net/politics-776919>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศไทย พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565. [Online] สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2568 จาก https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/04/NS66_Book.pdf.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 และ 2565. [Online] สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2568 จาก สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ. (2564). ประเด็น 09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ. [Online] สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2568 จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2021/12/ประเด็นที่-9_เขตเศรษฐกิจพิเศษ.pdf.

สุณัย ผาสุ. (2539). นโยบายต่างประเทศของไทย: ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อปัญหา กัมพูชา (4 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991). (วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

สุมาลี สุขตานนท์. (2024). การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน. *Journal of Transportation and Logistics*, 1(2), 1-15.

- หอสมุดรัฐสภา. (2561). คำแถลงการณ์นโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. [Online] สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2568 จาก <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/statement-policy/61/NALT-statement-of-policy-sp-61.pdf>.
- หอสมุดรัฐสภา. (2562). คำแถลงการณ์นโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. [Online] สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2568 จาก <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/statement-policy/62/NALT-statement-of-policy-sp-62.pdf>.
- อดิเรก พันเขียว. (2559). ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดนในพื้นที่จังหวัดตาก. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 1(5), 89-125.
- อนรรฆ พิทักษ์ธานิน. (2567). การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจ บริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย: โอกาสและความท้าทาย. *วิเทศวารสาร*, 6. ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ.
- อำพา แก้วกำก. (2558). ชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชาด้านจันทบุรีกับการพัฒนาในกระแส การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 9(2), 12-29.
- Acharya, A. (2012). Comparative Regionalism: A Field Whose Time has Come?. *The International Spectator*, 41(1), 3-15.

Barkin, JS. (2013). *International Organization*. New York: Palgrave Macmillan.

Dyke, V. (1962). Values and Interests. *The American Political Science Review*, 56(3), 567-576.

Fawcett, L. (2005). Regionalism from a Theoretical Perspective. In Mary Farrell, Björn Hettne, and Luk Van Langenhove (Eds.). *Global Politics of Regionalism: Theory and Practice* (1st Edition), (pp. 23–25). London: Pluto Press.

Frankel, J. (1970). *National Interest*. London: Pall Mall Press Ltd.

Khan, EM. (2022). National Interest: Perspectives and Practices. *Journal of Contemporary Studies*, 11(1), 17-33.

Keohane, R. and Nye, J. (1977). *Power and Interdependence*. Boston: Little, Brown.

Lerche, Jr. C. and Said, A. (1972). *Concepts of International Politics*. New Delhi: Prentice Hall of India Private Limited.

Morgenthau, Hans J. (1952). Another ‘Great Debate’: The National Interest of the United State. *American Political Science Review*, 46(4), 961-988.

Ogo, NC., Nwokike, KI., and Mbam, NM. (2024). National Interest in International Relations: Whose Interest?. *Ideal International Journal of IGBO Scholars Forum Nigeria*, 17(4), 10-19.

Smith, S. (2000). The Concept of National Interest. In J. Baylis & S. Smith (Eds.). *The Globalisation of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford University Press.

Weber, M. (1920). *Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie (Sociology of the Religion)*. Tübingen: J.C.B. Mohr.